

Til generalforsamlingen i Læringsverkstedet AS

- 2 JUNI 2016

Læringsverkstedet AS

Revisors beretning

Uttalelse om årsregnskapet

Vi har revidert årsregnskapet for Læringsverkstedet AS, som viser et overskudd på kr 39 920 276. Årsregnskapet består av balanse per 31. desember 2015, resultatregnskap og kontantstrømoppstilling for regnskapsåret avsluttet per denne datoen, og en beskrivelse av vesentlige anvendte regnskapsprinsipper og andre noteopplysninger.

Styret og daglig leders ansvar for årsregnskapet

Styret og daglig leder er ansvarlig for å utarbeide årsregnskapet og for at det gir et rettviseende bilde i samsvar med regnskapslovens regler og god regnskapsskikk i Norge, og for slik intern kontroll som styret og daglig leder finner nødvendig for å muliggjøre utarbeidelsen av et årsregnskap som ikke inneholder vesentlig feilinformasjon, verken som følge av misligheter eller feil.

Revisors oppgaver og plikter

Vår oppgave er å gi uttrykk for en mening om dette årsregnskapet på bakgrunn av vår revisjon. Vi har gjennomført revisjonen i samsvar med lov, forskrift og god revisjonsskikk i Norge, herunder International Standards on Auditing. Revisjonsstandardene krever at vi etterlever etiske krav og planlegger og gjennomfører revisjonen for å oppnå betryggende sikkerhet for at årsregnskapet ikke inneholder vesentlig feilinformasjon.

En revisjon innebærer utførelse av handlinger for å innhente revisjonsbevis for beløpene og opplysningene i årsregnskapet. De valgte handlingene avhenger av revisors skjønn, herunder vurderingen av risikoene for at årsregnskapet inneholder vesentlig feilinformasjon, enten det skyldes misligheter eller feil. Ved en slik risikovurdering tar revisor hensyn til den interne kontrollen som er relevant for selskapets utarbeidelse av et årsregnskap som gir et rettviseende bilde. Formålet er å utforme revisjonshandlinger som er hensiktsmessige etter omstendighetene, men ikke for å gi uttrykk for en mening om effektiviteten av selskapets interne kontroll. En revisjon omfatter også en vurdering av om de anvendte regnskapsprinsippene er hensiktsmessige og om regnskapsestimatene utarbeidet av ledelsen er rimelige, samt en vurdering av den samlede presentasjonen av årsregnskapet.

Etter vår oppfatning er innhentet revisjonsbevis tilstrekkelig og hensiktsmessig som grunnlag for vår konklusjon.

Konklusjon

Etter vår mening er årsregnskapet avgitt i samsvar med lov og forskrifter og gir et rettviseende bilde av den finansielle stillingen til Læringsverkstedet AS per 31. desember 2015, og av resultater og kontantstrømmer for regnskapsåret som ble avsluttet per denne datoen i samsvar med regnskapslovens regler og god regnskapsskikk i Norge.

Uttalelse om øvrige forhold*Konklusjon om årsberetningen*

Basert på vår revisjon av årsregnskapet som beskrevet ovenfor, mener vi at opplysningene i årsberetningen om årsregnskapet, forutsetningen om fortsatt drift og forslaget til anvendelse av overskuddet er konsistente med årsregnskapet og er i samsvar med lov og forskrifter.

Konklusjon om registrering og dokumentasjon

Basert på vår revisjon av årsregnskapet som beskrevet ovenfor, og kontrollhandlinger vi har funnet nødvendig i henhold til internasjonal standard for attestasjonsoppdrag ISAE 3000 "Attestasjonsoppdrag som ikke er revisjon eller forenklet revisorkontroll av historisk finansiell informasjon", mener vi at ledelsen har oppfylt sin plikt til å sørge for ordentlig og oversiktlig registrering og dokumentasjon av selskapets regnskapsopplysninger i samsvar med lov og god bokføringsskikk i Norge.

Gardermoen, 25.mai 2015

BDO AS

Jan Anders Aalborg
Statsautorisert revisor

Læringsverkstedet

BARNEHAGER

Offentlig regnskap 2015

Læringsverkstedet AS

Virksomhetens art og hvor den drives

Læringsverkstedet AS er et drifts- og eiendomsselskap for barnehager med hovedkontor beliggende i Ullensaker kommune. Læringsverkstedet drev 100 barnehager per 31.12.2015 i 42 ulike kommuner. Det er ca. 7 000 barn i barnehagene. 24 av barnehagene ligger i hvert sitt datterselskap, resten drives i Læringsverkstedet AS.

Virksomhetens forretningsidè er å drive et pedagogisk og administrativt konsept for barnehager slik at dette blir etterspurt av markedet.

Rettsvisende oversikt over utvikling og resultat

Selskapet har hatt en omsetningsøkning på 16%. Resultatgraden er på ca 6% før skatt, mot ca 5% i 2014. Resultatet er dels påvirket av høyere etterbetaling av tidligere års tilskudd i 2015 mot 2014 samt noe bedre balansert bemanning ute i barnehagene. Selskapet har en egenkapitalandel på 9,5%, en bedring på 1% poeng fra 2014. Selskapets likviditet er godt og bankbeholdning, inkludert innestående på konsernkontoordning, har økt med ca 14 millioner. Forskjell mellom driftsresultat og kontantstrøm fra drift er hovedsakelig avskrivninger og betalte renter.

I 2015 har selskapet ferdigstilt bygging av to nye barnehager som åpnet i august 2015. Ved årsskifte pågikk det bygging av tre nye barnehagebygg samt enkelte større rehabiliteringer. Det er i 2015 foretatt oppkjøp av syv barnehager, samt oppstart og overtakelse av ytterligere tre barnehager. Selskapet har fusjonert inn to heleide datterselskaper.

Finansiell og operasjonell risiko

Finansiell risiko for selskapet anses som lav. I hovedsak finansieres direkte investeringer i barnehager gjennom langsiktige lån i Husbanken, mens andre typer langsiktige lån primært er i Sparebanken Sør og Danske Bank. Selskapet har inngått fastrentelån på til sammen MNOK 681 med en rente på 2,1 % til 5,1 %. Dette bidrar til å redusere selskapets finansielle risiko.

Læringsverkstedet AS har et langvarig og godt kundeforhold til våre finansieringspartnere, og anser kredittrisiko og likviditetsrisiko som lav.

Av markedsrisiko kan nevnes tilskuddsordning for private barnehager. Dagens ordning gir store variasjoner imellom de enkelte kommunene, og er lite forutsigbar fra år til år.

For 2016 er det vedtatt nye regler, som i hovedsak er en videreføring av dagens regelverk. De største endringene er knyttet til beregning av kommunale pensjonskostnader samt differensiering av kapitaltilskudd basert på byggets alder.

Forsknings- og utviklingsaktiviteter

Læringsverkstedet AS er et rent driftsselskap, og driver i liten grad forsknings- og utviklingsaktiviteter. Disse oppgavene utføres i morselskap.

Fortsatt drift

Årsregnskapet for 2015 er satt opp under forutsetning av fortsatt drift. Det bekreftes herved at forutsetningen for fortsatt drift er tilstede.

I inneværende år forventes vekst i omsetningen, og et marginbilde omtrent som for 2014 og 2015.

Styret mener at årsregnskapet gir et rettviseende bilde av selskapets eiendeler og gjeld, finansielle stilling og resultat.

Arbeidsmiljø

Sykefraværet i selskapet i 2015 var 29 231 dager som utgjorde 9,1 % av total arbeidstid. Selskapet er en IA bedrift og med sterk fokus på sykefravær og tiltak på dette området. Selskapet vil også i 2016 arbeide med å redusere sykefraværet.

Det har ikke forekommet eller blitt rapportert alvorlige arbeidsuhell eller ulykker i løpet av året som har resultert i store materielle skader eller personskader.

Arbeidsmiljøet betraktes som godt, og det iverksettes løpende tiltak for forbedringer.

Likestilling, diskriminering og tilgjengelighet

Selskapet har 1 911 ansatte, av disse er 217 menn.

Selskapet arbeider aktivt og målrettet for likestilling innenfor virksomheten. Ved rekruttering, både internt og eksternt prioriteres personlige kvalifikasjoner fremfor kjønn, det underrepresenterte kjønn vil i større grad bli oppfordret til å søke. På denne måten vil selskapet forsøke å øke andelen av menn i de stillingskategorier hvor denne er særskilt lav.

Det praktiseres like vilkår for alle søkere til stillinger samt ansatte når det gjelder rekruttering, lønns- og arbeidsvilkår, forfremmelse, utviklingsmuligheter og beskyttelse mot trakassering iht. diskrimineringsloven. Lønns- og arbeidsvilkår fastsettes iht. til tariffavtaler og er unntatt subjektiv vurdering for å sikre lik behandling.

Barnehagene har universell utforming slik at de er tilgjengelige for de med nedsatt funksjonsevne. De ansatte i barnehagen arbeider i en skiftordning som kan forårsake at to voksne er alene med ansvaret for barna. Dersom den ene voksne må forlate barnegruppen fordrer dette at gjenværende voksne har tilfredsstillende funksjonsevne til å ivareta sikkerheten for seg selv og barna.

Læringsverkstedet AS – Årsberetning for 2015

Ytre miljø

Selskapets virksomhet er ikke regulert av konsesjoner eller pålegg. Bedriften forurenser ikke det ytre miljø.

Redegjørelse for årsregnskapet og resultatdisponeringen

Etter styrets oppfatning gir fremlagt resultatregnskap og balanse med noter uttrykk for virksomhetens resultat for 2015 og økonomiske stilling ved årsskiftet.

Det er ikke inntrådt forhold etter regnskapsårets slutt som er av betydning for bedømmelsen av regnskapet.

Virksomheten har for 2015 hatt et overskudd på kr 39 920 276,-, som foreslås anvendt ved:

Overført annen egenkapital kr 39 920 276,-
Sum disponert kr 39 920 276,-

Jessheim, 23. mai 2016

Gunnar Johansson

Styrets leder

Hans Jacob Sandby

Styremedlem

Daniel Nordlund Wellendorf

Styremedlem

Tonje Kristoffersen

Styremedlem

Lise Eikås

Styremedlem

Torill Eskeland

Styremedlem

Trude Moen Sydtangen

Daglig leder

Læringsverkstedet AS

	Note	2015	2014
RESULTATREGNSKAP			
DRIFTSINNTEKTER			
Salgsinntekt	9, 12	139 746 609	120 474 639
Annen driftsinntekt		688 644 829	591 920 459
SUM DRIFTSINNTEKTER		<u>828 391 438</u>	<u>712 395 098</u>
DRIFTSKOSTNADER			
Lønnskostnad	1	564 582 151	498 718 025
Avskrivning av driftsmidler og immaterielle eiendeler	3	44 678 820	36 804 182
Annen driftskostnad	1, 12	137 821 570	113 917 184
SUM DRIFTSKOSTNADER		<u>747 082 541</u>	<u>649 439 391</u>
DRIFTSRESULTAT		<u>81 308 896</u>	<u>62 955 707</u>
FINANSINNTEKTER OG FINANSKOSTNADER			
Renteinntekt fra foretak i samme konsern	12	436 646	296 072
Annen renteinntekt		572 076	934 067
Annen finansinntekt		383 772	868
Rentekostnad til foretak i samme konsern	12	16 407	3 152
Annen rentekostnad		31 544 660	28 614 923
RESULTAT AV FINANSPOSTER		<u>-30 168 575</u>	<u>-27 387 068</u>
ORDINÆRT RESULTAT FØR SKATTEKOSTNAD		<u>51 140 322</u>	<u>35 568 638</u>
Skattekostnad på ordinært resultat	5	11 220 046	9 565 003
ORDINÆRT RESULTAT		<u>39 920 276</u>	<u>26 003 635</u>
ÅRSRESULTAT		<u>39 920 276</u>	<u>26 003 635</u>
OVERFØRINGER			
Overført annen egenkapital	7	39 920 276	26 003 635
SUM OVERFØRINGER		<u>39 920 276</u>	<u>26 003 635</u>

Læringsverkstedet AS

	Note	2015	2014
BALANSE 31.12			
EIENDELER			
ANLEGGSMIDLER			
IMMATERIELLE EIENDELER			
Goodwill	3	40 965 056	35 879 271
SUM IMMATERIELLE EIENDELER		<u>40 965 056</u>	<u>35 879 271</u>
VARIGE DRIFTSMIDLER			
Tomter, bygninger o.a. fast eiendom	3, 8	1 076 515 059	898 367 783
Driftsløsøre, inventar og utstyr	3, 8	10 869 390	13 320 153
SUM VARIGE DRIFTSMIDLER		<u>1 087 384 448</u>	<u>911 687 936</u>
FINANSIELLE DRIFTSMIDLER			
Investeringer i datterselskap	8	198 685 952	100 855 770
Lån til foretak i samme konsern	6	3 000 000	0
SUM FINANSIELLE DRIFTSMIDLER		<u>201 685 952</u>	<u>100 855 770</u>
SUM ANLEGGSMIDLER		<u>1 330 035 457</u>	<u>1 048 422 977</u>
OMLØPSMIDLER			
FORDRINGER			
Kundefordringer	8	6 952 591	16 020 878
Kundefordringer konsernselskap	6	3 248 795	0
Andre kortsiktige fordringer		30 777 281	21 298 793
Fordringer konsernselskap	6	42 475 478	32 614 687
SUM FORDRINGER		<u>83 454 145</u>	<u>69 934 357</u>
BANKINNSKUDD, KONTANTER O.L.			
Bankinnskudd, kontanter o.l.	2	36 843 716	33 334 158
SUM BANKINNSKUDD, KONTANTER O.L.		<u>36 843 716</u>	<u>33 334 158</u>
SUM OMLØPSMIDLER		<u>120 297 861</u>	<u>103 268 515</u>
SUM EIENDELER		<u>1 450 333 318</u>	<u>1 151 691 492</u>

Læringsverkstedet AS

EGENKAPITAL OG GJELD	Note	2015	2014
EGENKAPITAL			
INNSKUTT EGENKAPITAL			
Aksjekapital	4, 7	200 000	200 000
Annen innskutt egenkapital	7	815 040	815 040
SUM INNSKUTT EGENKAPITAL		1 015 040	1 015 040
OPPTJENT EGENKAPITAL			
Annen egenkapital		136 481 440	97 110 457
SUM OPPTJENT EGENKAPITAL		136 481 440	97 110 457
SUM EGENKAPITAL		137 496 480	98 125 498
GJELD			
AVSETNING FOR FORPLIKTELSER			
Pensjonsforpliktelser	1	6 845 767	10 037 086
Utsatt skatt	5	18 384 674	21 583 188
Andre avsetninger for forpliktelser		0	2 200 000
SUM AVSETNING FOR FORPLIKTELSER		25 230 441	33 820 274
ANNEN LANGSIKTIG GJELD			
Gjeld til kredittinstitusjoner	8	1 051 713 219	867 973 531
Øvrig langsiktig gjeld		727 500	874 050
SUM ANNEN LANGSIKTIG GJELD		1 052 440 719	868 847 581
KORTSIKTIG GJELD			
Leverandørgjeld		14 468 078	15 094 813
Leverandørgjeld konsernselskap	6	1 970 568	1 706 493
Betalbar skatt	5	13 341 057	9 902 005
Skyldig offentlige avgifter		37 235 547	37 998 511
Gjeld konsernselskap	6	2 999 679	596 362
Avsatt konsernbidrag	6	6 396 613	0
Annen kortsiktig gjeld		158 754 135	85 599 957
SUM KORTSIKTIG GJELD		235 165 677	150 898 140
SUM GJELD		1 312 836 837	1 053 565 995
SUM EGENKAPITAL OG GJELD		1 450 333 318	1 151 691 492

Jessheim, 23.05.2016
Styret i Læringsverkstedet AS

Gunnar Johansson
styreleder

Håvard Jacob Sundby
styremedlem

Lise Eikås
styremedlem

Daniel Nordlund Wellendorf
styremedlem

Tonje Kristoffersen
styremedlem

Torill Eskeland
styremedlem

Trude Moen Sydtangen
daglig leder

LÆRINGSVERKSTEDET AS

Kontantstrømoppstilling

	2015	2014
Kontantstrømmer fra operasjonelle aktiviteter		
Resultat før skattekostnad	51 140 322	35 568 638
Periodens betalte skatt	-10 462 479	-7 229 929
Tap/gevinst ved salg av anleggsmidler	-	-
Avskrivninger	44 678 820	36 804 182
Endring i varelager	-	-
Endring i kundefordringer	9 137 246	-7 594 648
Endring i leverandørgjeld	-2 314 866	-1 749 195
Endring i andre fordringer	-8 620 034	16 499 573
Endring i annen kortsiktig gjeld	22 545 105	-2 619 861
Endring i andre tidsavgrensningsposter	-4 919 618	-3 904 867
Netto kontantstrøm fra operasjonelle aktiviteter	101 184 496	65 773 893
Kontantstrømmer fra investeringsaktiviteter		
Innbetalinger ved salg av varige driftsmidler	-	-
Utbetalinger ved kjøp av varige driftsmidler	-187 488 989	-187 188 130
Innbetalinger ved salg av aksjer og andeler	-	-
Utbetalinger ved kjøp av aksjer og andeler	-53 681 701	-9 199 473
Utbetalinger ved andre investeringer/utlån	-	-
Innbetalinger salg av andre investeringer	-	-
Netto kontantstrøm fra investeringsaktiviteter	-241 170 689	-196 387 603
Kontantstrømmer fra finansieringsaktiviteter		
Netto opptak av ny langsiktig gjeld	151 729 714	119 739 217
Innbetalinger ved opptak av ny langsiktig gjeld	-	-
Utbetalinger ved nedbetaling av langsiktig gjeld	-	-
Ut-/Innbetaling til foretak i samme konsern	-2 790 664	17 117 552
Utbetaling av annen langsiktig gjeld	-2 346 550	-7 320 388
Netto overføring konsernkontoordning	-9 739 412	-26 965 612
Utbetalinger av utbytte / andre EK effekter	-	-
Netto utbetaling (-) innbetaling (+) til foretak i samme konsern	-	-
Innbetaling av aksjekapital	-	-
Netto kontantstrøm fra finansieringsaktiviteter	136 853 088	102 570 769
Effekt av valutakursendringer på kontanter og kontantekvivalenter		
Netto endring i kontanter og kontantekvivalenter	-3 133 106	-28 042 941
Beholdning bank og kontanter nye selskaaper 01.01.	6 642 665	3 264 607
Beholdning av kontanter og kontantekvivalenter ved periodens begynnelse	33 334 158	58 112 490
Beholdning av kontanter og kontantekvivalenter ved periodens slutt	36 843 716	33 334 158

LÆRINGSVERKSTEDET AS

NOTER TIL ÅRSREGNSKAPET 2015

Note 0 Regnskapsprinsipper

Årsregnskapet er satt opp i samsvar med regnskapsloven og god regnskapsskikk.

Estimater

Utarbeidelse av regnskap i samsvar med regnskapsloven krever bruk av estimater. Videre krever anvendelse av selskapets regnskapsprinsipper at ledelsen må utøve skjønn. Områder som i stor grad inneholder slike skjønnsmessige vurderinger, høy grad av kompleksitet, eller områder hvor forutsetninger og estimater er vesentlige for årsregnskapet, er beskrevet i notene.

Driftsinntekter

Inntektsføring ved salg av barnehageplasser skjer på leveringstidspunktet. Tilskudd inntektsføres i henhold til mottatte vedtak. Vedtak angående fremtidige tilskudd periodiseres over den perioden de gjelder for. Vedtak for tidligere mottatte tilskudd inntektsføres i sin helhet på tidspunktet for mottatt vedtak.

Omløpsmidler / kortsiktig gjeld

Omløpsmidler og kortsiktig gjeld omfatter normalt poster som forfaller til betaling innen ett år etter balansedagen. Omløpsmidler vurderes til laveste verdi av anskaffelseskost og antatt virkelig verdi. Kortsiktig gjeld omfatter normalt gjeld som forfaller til betaling innen ett år etter balansedagen.

Anleggsmidler / langsiktig gjeld

Anleggsmidler omfatter eiendeler bestemt til varig eie og bruk. Anleggsmidler er vurdert til anskaffelseskost. Varige driftsmidler balanseføres og avskrives over driftsmidlenes økonomiske levetid. Avskrivninger av barnehager starter fra det tidspunktet barnehagen åpner. Langsiktig gjeld omfatter gjeld som forfaller til betaling senere enn ett år etter balansedagen, dog uten at neste års avdrag er omklassifisert som kortsiktig gjeld.

Pensjoner

Selskapet har en ytelsesbasert pensjonsordning. En ytelsesplan er en pensjonsordning som ikke er en innskuddsplan. Typisk en pensjonsordning som definerer en pensjonsutbetaling som en ansatt vil motta ved pensjonering. Pensjonsutbetalingen er normalt avhengig av flere faktorer, som alder, antall år i selskapet og lønn. Den balanseførte forpliktelsen knyttet til ytelsesplaner er nåverdien av de definerte ytelsene på balansedagen minus virkelig verdi av pensjonsmidlene. (innbetalt beløp til forsikringsselskap), justert for ikke resultatførte estimatavvik og ikke resultatførte kostnader knyttet til tidligere perioders pensjonsopptjening. Pensjonsforpliktelsen beregnes årlig av en uavhengig aktuar ved bruk av lineær opptjeningsperiode. Planendringer amortiseres over forventet gjenværende opptjeningstid. Det samme gjelder estimatavvik som skyldes ny informasjon eller endringer i de aktuarmessige forutsetningene, i den grad de overstiger 10 % av den største av pensjonsforpliktelsene og pensjonsmidlene (korridor).

Offentlige investeringstilskudd

Investeringstilskudd går til fratrukk i eiendelens anskaffelseskost, som føres opp med nettobeløpet i balansen. Tilskuddet kommer indirekte til fratrukk i avskrivningene gjennom redusert anskaffelseskost av eiendelen.

Skatt

Årets beregnede betalbare skatt og endring i utsatt skatt / skattefordel er i sin helhet innregnet i resultatregnskapet. Betalbar skatt er beregnet til det som forventes å måtte betales til skattemyndighetene ved bruk av de skattesatser som er vedtatt på balansedagen. Utsatt skatt er vurdert og balanseført til de skattesatser som forventes å gjelde for den perioden da eiendelen realiseres eller forpliktelsen innfris, basert på skattesatser- og regler som gjelder på balansedagen.

LÆRINGSVERKSTEDET AS

Utsatt skatt- / skattefordel innregnes for alle skatteøkende / skattereduserende midlertidige forskjeller som eksisterer pr. 31.12.

Investeringer i andre selskaper

Med unntak for kortsiktige investeringer i børsnoterte aksjer, brukes kostmetoden som prinsipp for investeringer i andre selskaper. Kostprisen økes når midler tilføres ved kapitalutvidelse, eller når det gis konsernbidrag til datterselskap. Mottatte utdelinger resultatføres i utgangspunktet som finansinntekt. Utdelinger som overstiger andel av opptjent egenkapital etter kjøpet føres som reduksjon av anskaffelseskost. Utbytte/konsernbidrag fra datterselskap regnskapsføres det samme året som datterselskapet avsetter beløpet. Utbytte fra andre selskaper regnskapsføres som finansinntekt når det er vedtatt.

Nedskrivning av anleggsmidler

Ved indikasjon på at balanseført verdi av et anleggsmiddel er høyere enn virkelig verdi, foretas det test for verdifall. Testen foretas for det laveste nivå av anleggsmidler som har selvstendige kontantstrømmer. Hvis balanseført verdi er høyere enn både salgsverdi og gjenvinnbart beløp (nåverdi ved fortsatt bruk/eie), foretas det nedskrivning til det høyeste av salgsverdi og gjenvinnbart beløp.

Tidligere nedskrivninger, med unntak for nedskrivning av goodwill, reverseres hvis forutsetningene for nedskrivningen ikke lenger er til stede.

Datterselskap/ tilknyttet selskap

Datterselskaper vurderes etter kostmetoden i selskapsregnskapet. Investeringen er vurdert til anskaffelseskost for aksjene med mindre nedskrivning har vært nødvendig. Det er foretatt nedskrivning til virkelig verdi når verdifall skyldes årsaker som ikke kan antas å være forbigående og det må anses nødvendig etter god regnskapsskikk. Nedskrivninger er reversert når grunnlaget for nedskrivning ikke lenger er til stede.

Utbytte, konsernbidrag og andre utdelinger fra datterselskap er inntektsført samme år som det er avsatt i givers regnskap. Overstiger utbyttet / konsernbidraget andel av opptjent resultat etter anskaffelsestidspunktet, representerer den overskytende del tilbakebetaling av investert kapital, og utdelingene er fratrukket investeringenes verdi i balansen til morselskapet.

Konsolidering

Læringsverkstedet AS er morselskap i mellomkonsern. Vi viser til note 11 for oversikt over datterselskap. Det blir ikke utarbeidet konsernregnskap i mellomkonsern. Selskapene er inkludert i konsernregnskapet til eierselskapet Læringsverkstedet Gruppen AS, og kan fås utlevert ved selskapets hovedkontor i Aktivitetsvegen 2, 2069 Jessheim.

Fusjon

Alle innfusjonerte selskaper ble fusjonert med regnskapsmessig virkning fra 01.01.2015. Fusjonene er mor-datterfusjoner og ble gjennomført etter reglene om selskapsrettslig kontinuitet, og gjennomført uten vederlag. Fusjonene er bokført etter reglene om konsernkontinuitet.

Kontantstrømoppstilling

Kontantstrømoppstillingen utarbeides etter den indirekte metoden. Kontanter og kontantekvivalenter omfatter kontanter, bankinnskudd og andre kortsiktige, likvide plasseringer som umiddelbart og med uvesentlig kursrisiko kan konverteres til kjente kontantbeløp og med gjenværende løpetid mindre enn tre måneder fra anskaffelsesdato.

Endring av regnskapsprinsipp

Selskapet har ikke endret regnskapsprinsipp i 2015. Netto innskudd i konsernkonto presenteres fra 2015 som konsernmellomværende, jfr. note 2. 2014 tallene er tilsvarende reklassifisert.

LÆRINGSVERKSTEDET AS

Note 1 Spesifikasjon av lønnskostnader, ytelser og andre honorarer

1.1 Spesifikasjon av lønnskostnader:

Lønnskostnader	2015	2014
Lønninger	453 494 818	411 229 127
Arbeidsgiveravgift	68 626 172	53 078 381
Pensjonskostnader	34 364 825	28 552 989
Andre ytelser	8 096 336	5 857 528
Sum	564 582 151	498 718 025

Gjennomsnittlig antall årsverk: 1309 1165

1.2 Spesifikasjon av godtgjørelser til ledende personer og styret

Daglig leder er ansatt i morselskapet Læringsverkstedet Gruppen AS og mottar sin lønn i dette selskapet.

Det er utbetalt totalt kr 0 i styrehonorar.

Det foreligger ingen avtale i Læringsverkstedet AS med daglig leder eller styreleder vedrørende særskilt vederlag ved opphør eller endring av ansettelsesforholdet eller vervet. Det foreligger heller ingen pensjonsavtaler, eller avtaler om bonuser, opsjoner eller andre lignende økonomiske fordeler, utover de ordinære pensjons- og bonusavtalene som også øvrige ansatte er omfattet av.

1.3 Spesifikasjon av honorar til revisor.

Det er kostnadsført honorar til revisor med kr 260 000 for revisjon og kr 469 960 for særattestasjon og annen bistand.

1.4 Obligatorisk tjenstepensjon / pensjonskostnader:

Selskapet har pensjonsordninger som omfatter ca. 1 600 personer. Samtlige ansatte er med i en kollektiv pensjonsordning etter Lov om foretakspensjon. Ordningene gir rett til definerte fremtidige ytelser, som i hovedsak bestemmes av antall opptjeningsår, lønnsnivå ved oppnådd pensjonsalder og størrelsen på ytelsene fra folketrygden. Forpliktelsene knyttet til den kollektive ordningen er dekket gjennom et forsikringsselskap. De ansatte betaler en viss % andel av pensjonspremien selv. Denne egenandelen inngår som en reduksjon i resultatført pensjonskostnad.

Selskapet har også en avtalefestet førtidspensjonsordning (AFP). Den nye AFP-ordningen, som gjelder fra og med 1. januar 2011 er å anse som en ytelsesbasert flerforetaksordning, men regnskapsføres som en innskuddsordning frem til det foreligger pålitelig og tilstrekkelig informasjon slik at selskapet kan regnskapsføre sin proporsjonale andel av pensjonskostnad, pensjonsforpliktelse og pensjonsmidler i ordningen. Selskapets eventuelle netto forpliktelse er dermed ikke balanseført som gjeld.

Selskapet har ingen pensjonister etter den gamle ordningen.

Selskapets pensjonsordninger tilfredsstillter kravene i lov om obligatorisk tjenstepensjon.

LÆRINGSVERKSTEDET AS

	2015	2014
Pensjonsopptjening	37 404 592	33 303 032
Aktuarmessig amortisering	1 806 800	774 112
Renteeffekter	2 255 143	3 366 877
Aktuarberegnet pensjonskostnad før AGA	41 466 534	37 444 021
AGA effekter	5 592 023	5 170 456
Aktuarberegnet pensjonskostnad	47 058 557	42 614 477
Herav dekket av ansatte	9 060 655	7 791 684
Pensjonsforpliktelse per 31.12	205 554 915	159 773 867
Pensjonsmidler per 31.12	156 380 801	115 727 067
Netto pensjonsforpliktelse per 31.12	49 174 114	44 046 800
- Ikke resultatført estimatavvik	-42 328 347	-34 009 714
Netto balanseført pensjonsforpliktelse 31.12	6 845 767	10 037 086

Demografiske data

Antall yrkesaktive	1 911	1 213
--------------------	-------	-------

Økonomiske forutsetninger

Diskonteringsrente	2,30 %	2,30 %
Forventet avkastning pensjonsmidler	3,20 %	3,20 %
Årlig forventet lønnsvekst	2,75 %	2,75 %
Årlig forventet reg. av pensjoner under utbetaling	0,00 %	0,00 %
Årlig forventet G-regulering	2,50 %	2,50 %

Note 2 Bundne midler

Av selskapets likvidbeholdning utgjør kr. 17 679 162 bundne skattetrekk midler.

Selskaper inngår i Læringsverkstedet Gruppens konsernkontosystem. Selskapets saldo i konsernkontosystemet presenteres som et konsernmellomværende, jfr. note 6.

LÆRINGSVERKSTEDET AS

Note 3 Varige driftsmidler

	Goodwill	Inventar	Bygninger	Tomter	Sum
Anskaffelseskost 01.01.	48 467 677	39 646 409	837 885 824	167 792 515	1 093 792 425
Tilgang	4 500 000	2 361 406	158 652 458	20 075 125	185 588 989
Tilgang ved fusjon	4 264 616	508 772	32 070 275	3 028 483	39 872 146
Avgang					
Anskaffelseskost 31.12.	57 232 293	42 516 587	1 028 608 557	190 896 123	1 319 253 560
Akk avskrivninger pr 01.01.	12 588 405	26 326 257	107 310 554	0	146 225 216
Årets avskrivninger	3 678 830	5 188 665	35 811 344		44 678 820
Akk. Avskrivninger pr. 31.12.	16 267 235	31 514 922	143 121 898	0	190 904 055
Balanseført verdi pr 31.12.	40 965 058	11 001 665	885 486 659	190 896 123	1 128 349 505
Driftsmidlenes levetid	5-15 år	5 år	25 år	uendelig	
Metode	lineær	lineær	lineær		

Goodwill, bygninger og driftsløsøre avskrives med lineære avskrivninger over den økonomiske levetiden.

Bygg under oppføring begynner avskrivningen når bygget er ferdig, og tas i bruk. Tomter avskrives ikke.

Goodwill tilknyttet barnehager anskaffet etter 01.01.2011 avskrives lineært over 15 år. Ledelsen har vurdert at det er meget høy sannsynlighet for en langsiktig drift av barnehagene. Basert på dette gir 15 års avskrivningsperiode for goodwill en representativ levetid for denne regnskapsposten. Barnehager anskaffet før 01.01.2011 avskrives lineært over 5 år som tidligere år.

Tilgang goodwill 2015

Hauketo Barnehage	kr.	4 500 000
Randineborg Barnehage AS	kr.	4 264 615
Sum		8 764 615

Note 4 Aksjekapital

Selskapets aksjekapital, kr 200.000, er fordelt på 40 aksjer pålydende kr 5 000. Samtlige aksjer eies av Læringsverkstedet Gruppen AS.

Det er utarbeidet konsernregnskap hvor selskapet inngår. Konsernregnskapet utarbeides av Læringsverkstedet Gruppen AS, og kan fås utlevert ved selskapets hovedkontor i Aktivitetsvegen 2, 2069 Jessheim.

LÆRINGSVERKSTEDET AS

Note 5 Skatt

Spesifikasjon av forskjellen mellom regnskapsmessig og skattemessig resultat:

Resultat før skatt	51 140 322
+ Permanente forskjeller	575 486
+ Endring midlertidige forskjeller	5 453 775
- Underskudd til fremføring	-1 361 650
- Ytet konsernbidrag	-6 396 613
= Årets skattemessige resultat	49 411 320

Spesifikasjon av skattekostnaden:

Betalbar skatt	13 341 057
+ Endring utsatt skatt/ skattefordel	-3 848 123
+ Skatt på avgitt konsernbidrag	1 727 112
= Skattekostnad	11 220 046

Spesifikasjon av beregning av utsatt skatt/ skattefordel:

	2015	2014	Endring
Midlertidig forskjeller knyttet til driftsmidler	125 360 828	125 491 269	130 441
+ Midlertidig forskjeller knyttet til fordringer	-1 354 099	-325 522	1 028 577
+ Midlertidig forskjeller knyttet til gevinst og tapskonto	166 496	208 120	41 624
+ Forskjell knyttet til pensjonsavsetning	-6 845 767	-11 589 378	-4 743 611
+ Endring IB innfusjonert merverdi bygg		4 732 128	4 732 128
+ Underskudd til fremføring		-1 361 650	-1 361 650
+ Andre forskjeller som ikke inngår i beregningen	-43 788 760	-34 811 271	8 977 489
= Netto endring midlertidige forskjeller	73 538 698	82 343 696	7 615 839
Utsatt skatt 25 %	18 384 674	22 232 798	3 848 123

Midlertidige forskjeller pr.31.12.2014 er inkludert fusjonerte selskaper i 2015, som har skattemessig virkning fra 01.01.

LÆRINGSVERKSTEDET AS

Note 6 Konsernmellomværende

	2015	2014
Fordringer konsernselskap		
Langsiktige fordringer konsernselskap	3 000 000	
Kortsiktige fordringer konsernselskap	5 770 454	5 649 075
Kortsiktige fordringer konsernselskap (reskonto)	3 248 795	
Kortsiktige fordringer konsernselskap (konsernkonto)	36 705 024	26 965 612
Sum fordring til konsernselskap	48 724 273	32 614 687
Gjeld konsernselskap		
Kortsiktig gjeld konsernselskap	9 396 292	596 362
Kortsiktig gjeld konsernselskap (reskonto)	1 970 568	1 706 493
Kortsiktig gjeld konsernselskap (konsernkonto)		
Sum gjeld konsernkonto	11 366 860	2 302 855

Saldo konsernkonto representerer selskapets innestående i Læringsverkstedet Gruppens konsernkontosystem.

Note 7 Egenkapital

	Aksjekapital	Annen innskutt egenkapital	Annen egenkapital	Sum egenkapital
Pr. 31.12.2014	200 000	815 040	97 110 457	98 125 498
Endringer ført mot EK				0
Pr 01.01.2015	200 000	815 040	97 110 457	98 125 498
Pr. 01.01.2015	200 000	815 040	97 110 457	98 125 498
Årets resultat			39 920 276	39 920 276
Fusjon			-549 293	-549 293
Pr 31.12.2015	200 000	815 040	136 481 440	137 496 480

LÆRINGSVERKSTEDET AS

Note 8 Gjeld til og sikkerhetsstillelser

Gjeld sikret ved pant	2015	2014
Gjeld til kredittinstitusjoner	1 051 713 219	867 973 531
Sum lån sikret ved pant	1 051 713 219	867 973 531
Bokført verdi eiendeler sikret ved pant		
Fast eiendom	1 073 894 436	898 367 783
Aksjer	173 075 300	92 841 705
Driftsløsøre	13 490 012	13 320 152
Kundefordringer	6 952 591	16 020 878
Gjeld som forfaller senere enn 5 år	2015	2014
Gjeld til kredittinstitusjoner	717 762 531	609 112 581

Gjennomsnittlig rente på lån til kredittinstitusjoner var i 2015 på 3,23 %.

Alle deltakerne i konsernkontosystemet garanterer solidarisk for netto trekk i ordningen. Deltakerne har også pantsatt kundefordringer og driftstilbehør som sikkerhet for alle trekk og lån ovenfor hovedbanksforbindelsen. Det har i 2015 ikke vært foretatt netto trekk i ordningen, og ingen andre deltagere i ordningen har tatt opp lån.

Fastrentelån

Det er inngått flere fastrentelån på tilsammen MNOK 681 med en rente på 2,1 % til 5,1 %

Fastrentelånene har en bindingstid på 5-20 år.

Fastrentelånene bokføres ikke til virkelig verdi, men pålydende redusert med betalte avdrag

Note 9 Salgsinntekter – segmenter

Selskapets inntekter er i all hovedsak rettet mot salg av tjenester i Norge, og er fordelt på følgende kategorier:

Virksomhetsområder	2015	2014
Foreldrebetalinger	147 695 234	127 738 759
Offentlige tilskudd barnehagedrift	675 773 023	582 462 603
Leieinntekter	1 022 070	871 750
Annen driftsrelatert inntekt	3 901 112	1 321 986
Sum inntekter	828 391 438	712 395 098

Note 10 Oppkjøp/ Fusjon - 2015

Oppkjøp barnehager – innmat

Oppkjøpstidspunkt

Bergeheim	01.08.2015
Hauketo	01.04.2015

Oppkjøp av selskaper

Jokri holding AS	100 %
Knapstad Barnehage AS	100 %
Blia eiendom AS	100 %
Lille Frøbel AS	100 %

LÆRINGSVERKSTEDET AS

Gjennomførte infusjoner av døtre i Læringsverkstedet AS, med regnskapsmessig virkning fra 01.01.2015. Fusjoner gjennomført uten vederlag.

Selskaper:	Andel	oppkjøpstidspunkt
Randineborg Barnehage AS	100 %	2014
Konfektfabrikken AS	100%	2014

Bokføring og beregning utsatt skatt ved oppkjøp og fusjon

Alle fusjoner i 2015 er gjennomført som forenklet mor/ datterfusjon og bokført etter kontinuitetsmetoden om konsernkontinuitet.

Det beregnes utsatt skatt med 25 % knyttet til identifiserbare merverdier. Goodwill på oppkjøp inngår ikke i utsatt skatt beregningen.

Vi viser også til note 3 om varige driftsmidler og goodwill.

Note 11 Datterselskaper

Firma	Eierandel/ Stemmerett	Resultat 2015	Egenkapital pr. 31.12.15
Bråvannsåsen Barnehage AS	100 %	164 609	623 882
Eidet Barnehage AS	100 %	2 304 247	5 496 654
Fidje Barnehage AS	100 %	1 079 326	2 193 983
Fjeldebakkane barnehage AS	100 %	73 157	1 333 374
Flekkerøya Barnehage AS	100 %	71 878	2 586 232
Jokri Holding AS	100 %	3 250 422	7 796 962
Knapstad Barnehage AS	100 %	(279 105)	687 562
Blia Eiendom AS	100 %	1 836 905	387 981
Lervig Brygge Barnehage AS	100 %	150 141	746 217
Liantjønn Barnehage AS	100 %	1 473 982	3 710 176
Lille Frøbel AS	100 %	3 286 335	6 912 732
Læringsverkstedet Hammersborg AS	100 %	(9 447)	20 672
Læringsverkstedet Lødingen AS	100 %	11 415	41 415
Læringsverkstedet Maurtua AS	100 %	(219 092)	69 619
Midtunbråtet Barnehage AS	100 %	268 763	1 309 489
Læringsverkstedet Søreidtunet AS	100 %	1 182 435	6 038 444
Læringsverkstedet Sørrengkaia AS	100 %	(269 189)	229 221
Læringsverkstedet Tåsenløkka AS	100 %	(552 419)	382 850
Nøstodden Barnehage AS	100 %	(404 849)	(2 102 858)
Presteheia Barnehage AS	100 %	2 139 193	6 248 533
Rabben Barnehage AS	100 %	1 618 045	2 776 417
Ravneheia barnehage AS	100 %	352 716	1 014 687
Strutsen et Ped. Bamesenter AS	100 %	1 021 816	5 828 217
Sørlandsparken Barnehage AS	100 %	314 132	(449 214)
Trollberget Barnehage AS	100 %	1 121 702	3 167 449
Sum		19 987 118	57 050 696

Barnehagene er lokalisert i flere kommuner i Norge med forretningsadresse i Aktivitetsvegen 2, 2069 Jessheim.

LÆRINGSVERKSTEDET AS

Note 12 Transaksjoner med nærstående

Ytelser til ledende ansatte er omtalt i note 1 og mellomværende konsernselskaper er omtalt i note 6.

Selskapets finansposter med nærstående selskaper	2015	2014
Morselskap:		
Renteinntekt	436 646	296 072
Datterselskaper		
Rentekostnad	16 407	3 152
Netto finansposter	420 239	292 920
Selskapets kjøp og salg med nærstående selskaper		
Morselskap:		
Kjøp av varer og tjenester	46 887 057	40 694 204
Husleie inntekt	850 000	700 000
Andre selskap i samme konsern		
Oppføring av barnehagebygg	123 755 591	98 757 106
Kjøp av tjenester	36 779	105 000
Husleiekostnad	1 682 472	1 682 472